

2. Конституція Французької Республіки (з передмовою Володимира Шаповала). Київ. 2018. 56 с. Retrieved from: https://pravo.org.ua/img/books/files/1522085069fr_const_final.pdf (accessed 22.04.2020).

3. Бережанська В. В. (2019). Право особи не давати показання або пояснення щодо себе, членів сім'ї чи близьких родичів та його забезпечення в Україні: дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Київ: Національна академія внутрішніх справ. 247 с. Retrieved from: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/14726/1/dysert_berezhanska.pdf (accessed 23.04.2020).

4. Молдован А.В. (2010). Кримінальний процес: Україна, ФРН, Франція, Англія, США. 2-ге вид. Навч. посіб. К.: Центр учбової літератури. 352 с.

5. Конституційна Асамблея. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. Вернадського. Retrieved from: <http://nbuviar.gov.ua/asambleya/constitutions.php> (accessed 23.04.2020).

В.С.Канцір

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права і процесу
Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка»

Р.В.Демченко

студентка 4 курсу
Інституту права, психології та інноваційної освіти,
Національного університету «Львівська політехніка»

ЗМІСТ І КОРЕЛЯЦІЯ ЗАСАДИ НЕДОТОРКАНОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ З ОКРЕМИМИ ІНШИМИ ПРИНЦИПАМИ

Стаття 16 Кримінального процесуального кодексу України регламентує недоторканність права власності. Позбавлення або обмеження права власності під час провадження здійснюється лише на підставі вмотивованого судового рішення, ухваленого в порядку, передбаченому Кодексом. На підставах та в порядку, передбачених Кодексом, допускається тимчасове вилучення майна без судового рішення [1].

Складність реалізації державою покладеного на неї обов'язку дотримання прав і свобод учасників провадження, зумовлена об'єктивними властивостями кримінального процесу, пов'язаними з неминучим їх обмеженням. З огляду на це, під час здійснення кримінального провадження важливим є забезпечення неухильного дотримання прав і свобод особи відповідно до вимог Конституції України та міжнародних договорів, ратифікованих Україною, що стосується, зокрема, й застосування заходів процесуального примусу. У чинному КПК України, на відміну від попереднього, засади кримінального провадження визначено у окремій главі 2. Однією із цих засад є недоторканність права власності [2].

Нормативне закріплення основних положень змісту засади недоторканності права власності у кримінальному провадженні вимагає визначення напрямків її реалізації у правозастосовчій практиці. Так, дискусійними у кримінальному процесі залишаються проблеми елементів нормативного змісту засади недоторканності права власності, дослідження її міжнародно-правового та іноземного досвіду у процесі реалізації під час кримінального провадження. В силу об'єктивних факторів, майже недослідженими залишаються межі реалізації засади недоторканності права власності у ході застосування таких заходів забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей і документів, тимчасове вилучення майна, арешт майна та застава. Не дослідженими залишаються проблеми, пов'язані з реалізацією засади недоторканності права власності під час провадження слідчих (розшукових), негласних слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій. Окрім того, потребує дослідження реалізація засади недоторканності права власності у ході вирішення питання про спеціальну конфіскацію та долю речових доказів. До того ж, ґрунтового аналізу потребує дослідження реалізації засади недоторканності права власності у ході поновлення майнових прав реабілітованих громадян та підстав і порядку відшкодування (компенсації) шкоди, завданої незаконним позбавленням або обмеженням права власності під час кримінального провадження [3].

Засада недоторканності права власності абсолютно дотична до інших конституційних принципів, корелюється з ними. До прикладу, із принципом недоторканності житла чи іншого володіння

особи. Кожному гарантується недоторканність житла. З огляду на це, і засаду недоторканності права власності, і право на недоторканність житла відносять до конституційних засад кримінального провадження (стаття 30 Конституції України). Зазначене конституційне положення віднайшло своє «продовження» у статті 13 КПК України: не допустимим є проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше, як за вмотивованим судовим рішенням, крім випадків, передбачених Кодексом [1].

Окремі вчені вважають що засади недоторканності житла чи іншого володіння особи та недоторканності права власності не лише дотичні, а фактично є одним і тим самим принципом у співвідношенні частини та цілого, тому запропоновано залишити єдиний принцип недоторканності права власності, а в частині 3 статті 16 КПК України передбачити положення щодо недоторканності житла чи іншого володіння особи [4].

Інші вчені переконані, що засади недоторканності права власності та недоторканності житла чи іншого володіння особи за своїм смисловим навантаженням перетинаються лише частково. Зокрема, для порушення засади недоторканності житла чи іншого володіння особи достатньо факту проникнення в ці об'єкти особи без дозволу власника чи судового рішення. Однак унаслідок лише проникнення до об'єктів, що знаходяться у власності, порушення засади недоторканності житла у кримінальному процесуальному аспекті немає, оскільки не відбулося власне позбавлення або обмеження права власності. Водночас у проникненні до житла чи іншого володіння особи можна вбачати порушення засади недоторканності права власності у цивільно-правовому сенсі, а саме такого аспекту цієї засади, як правомочність власника на охорону свого майна [2].

Аналізований принцип також щільно співставляється із таким конституційним, як невтручання у приватне життя особи. Стаття 32 Конституції України декларує, що ніхто не може зазнавати втручання в його особисте і сімейне життя, крім випадків, передбачених Конституцією України. Збирання, використання, поширення інформації про приватне життя можливе тільки за згодою особи. Разом з тим, КПК України передбачає випадки обмеження цього положення у разі якщо: 1) це необхідно для захисту інтересів національної безпеки, економічного добробуту, прав людини, а також для запобігання заворушенням або злочинам; 2) це передбачено в КПК України, тобто закріплено процесуальну процедуру обмеження права на недоторканність приватного життя [1].

Втручання у приватне життя громадян відбувається під час проведення, до прикладу, слідчих (розшукових) дій, у тому числі негласних, іншої процесуальної діяльності.

Таки чином, будучи окремим, «самостійним» принципом недоторканності права власності, він чітко взаємопов'язаний з іншими конституційними засадами та тими, що прямо передбачені у КПК України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012. Retrieved from: <http://www.rada.gov.ua> (accessed 25.04.2020).
2. Моргун Н. С. (2015). Засада недоторканності права власності у досудовому кримінальному провадженні. Дисерт. на здобуття наук. ступеня к.ю.н. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Київ: Національна академія внутрішніх справ. 222 с.
3. Куцкір Г. М. (2015). Засада недоторканності права власності; поняття, зміст і реалізація у кримінальному провадженні Автореферат дисерт. на здобуття наук. ступеня к.ю.н. 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 20 с.
4. Бреус С. (2012.) Принципи кримінального провадження крізь призму нового Кримінального процесуального кодексу України. *Юридичний журнал*. № 9. С. 13.